

Amos Gitai

Israelsk film har aldrig rigtigt kunne gøre sig gældende. Den har kun opnået gennemslagskraft på de internationale festivaler, når den besad en stor portion selvkritik. Effektiv kritik nåede først igennem den statslige censur i 1990'erne. Det blev påfaldende via den sprøjtende produktive geniale instruktør Amos Gitai som hæmningsløst blander fiktion og dokumentarisme

Amos Gitai blev født 1950 i Haifa som produkt af en socialistisk indvandrer fra Sovjetunionen og en Bauhaus-arkitekt fra Tyskland. Gitai studerede arkitektur 1971-75, mens han lavede egne 8mm og 16mm-film. Han fortsatte sine arkitekturstudier i Berkeley, hvor han opnåede en Ph.D. i 1986.

Gitai blev alvorligt såret i Yom Kippur-krigen 1973 under et syrisk angreb. Fra 1977 fik han dokumentariske opgaver for israelsk tv, som censurerede tre af hans mest kontroversielle dokumentarfilm - *Political Myths* (1977), *The House* (*Bayit*, 1980) og *Field Diary* (1982).

Fiktion og dokument. *The House* er typisk for Gitais metode. Den gennemgår et hus' historie på den omstridte Vestbred, hvor det fungerer som et anskueliggjort mikrokosmos for konflikten mellem Israel og Palæstina. Husets saga blev videreført i *A House in Jerusalem* (1998).

I protest mod censurens indgreb overfor tv-filmene tog Gitai 1982 sin familie med sig til Paris efter at have lavet en kritisk film om Reagan-regeringen, *American Mythologies* (1981), hvor bl.a. Francis Ford Coppola og Jane Fonda blev interviewet.

Et centralt tema for Gitais europæiske produktion blev jødernes udlændighed - den såkaldte diaspora. Den skildrede han både dokumentarisk og i nogle ret anstrengte tableauagtige spillefilm. Til spillefilmene allierede han sig med veteranfotografen Henri Alekan. Samarbejdet indledtes med *Esther* (1986), der i tableaux vivants skildrede den bibelske Estherskikkelse, som kun kunne vinde fred for sit folk som hævnenske. Gitai fortsatte samme prætentiose stil i *Berlin - Jerusalem* (1989), der ved to autentiske kvindelige eksempler - socialisten Tania Villuchevich Schokhat og digteren Else Lasker-Schüler - viser at Israel burde have sit fundament i kvindelige visioner og ikke i den fremherskende mandlige chauvinisme: et tema der blev centralt for Gitai.

Kippur

Problemerne i hjemlandet. Da Gitai tog tilbage til Israel i 1993, begyndte han både dokumentarisk og i spillefilmform at fokusere på de hjemlige forhold i de tre storbyer Tel Aviv, Haifa og Jerusalem.

Filmen om Jerusalem - *Sacred (Kadosh, 1999)* - blev hans gennembrud på verdensplan. For første gang i 20 år blev en israelsk film repræsenteret som konkurrencefilm ved festivalen i Cannes. Dette resulterede i, at filmen pludselig fik statstilskud. Den fokuserer på dagligliv hos udøvere af den fundamentalistiske Chassidim-tro i Mea Sharim kvarteret. Filmen starter med en syv minutter lang klaustrofobisk uklippet sekvens fra et ægtepars soveværelse, hvor sengene er skarpt adskilte og manden udfører sit daglige ritual. I dette takker han Gud for, at han ikke skabte ham som kvinde.

Filmen fortæller en eksemplarisk involverende historie om hykleriet omkring et barnløst ægteskab indenfor en fundamentalistisk tro, og tillige hvor umuligt det er for kvinderne at gøre sig fri af troens tyranni. Med denne film fik Amos Gitai

assimileret sine dokumentariske erfaringer i en følelsesfuldt involverende fiktionsfilm.

Traumerne fra Yom Kippur-krigen fik han udløst året efter ved årtusindeskiftet – 27 år efter begivenheden - i antikrigsfilm *Kippur* (2000). Det er en forholdsvis traditionel spillefilm, baseret på hans egne barske oplevelser i krigen.

Det ser ud til, at Gitai fortsat videreudvikler sig indenfor spillefilm med et vist dokumentarisk fundament. I øjeblikket arbejder han på *Plain Jane*, hvor den 85-årige amerikanske forfatter Arthur Miller skal debutere som skuespiller. "Jeg er en stor beundrer af både Hou Hsiao-hsien og Abbas Kiarostami. Det er en lille familie af filmskabere, som insisterer på deres individuelle vision af deres egne samfund. De fortæller meget særprægede historier uden at gøre deres kultur til noget eksotisk. Historien er altid placeret i en moderne sammenhæng. Desværre findes der ikke mange af denne slags instruktører, som laver ægte filmkunst, men de eksisterer og kan siges at være en familie", har Gitai sagt til Filmwatch Magazine.

Carl Nørrested

Filmografi

- 1977 Political Myths (dok)
- 1980 Bayit/House (dok)
- 1981 American Mythologies (dok)
- 1984 Ananas (tv)
- 1985 Esther
- 1989 Berlin - Yerushalaim
- 1992 Golem, l'esprit de l'exil
- 1996 Zirat Ha' Rezach/Arena of Murder (dok)
- 1996 Zihron Devarim/Things (dok)
- 1996 Milim/Words (dok)
- 1997 War and Peace in Vesoul (dok)
- 1998 Yom Yom
- 1998 Tapuz /Orange (dok)
- 1998 A House in Jerusalem (dok)
- 1999 Kadosh/Sacred
- 1999 Zion (dok)
- 2000 Kippur
- 2001 Plain Jane
- 2001 Eden
- 2001 Wadi Grand Canyon